

50 jaar Raad van Kerken in Nederland – 21 mei 2018 – Viering in de Joriskerk in Amersfoort

Zoals u wellicht weet spant ds. Wielie Elhorst zich in voor LHBT+-personen in en om de kerken. Hij doet dit als LHBT-predikant in Amsterdam en als co-voorzitter van het Europees Forum van christelijke LHBT-groepen. In onderstaand artikel een tipje van de sluier, in zijn terugblik op een bezoek aan de vijftigjarige Raad van Kerken in Nederland op 21 mei jl.

LHBT staat voor: lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender

Als tiener (dag)droomde ik er van: theologie studeren, officier worden van het Leger des Heils, en dan namens het wereldwijde Leger uitgezonden worden naar de Wereldraad van Kerken in Genève, Zwitserland, om daar mijn steentje bij te dragen aan de wereldwijde kerk. Ik had geen idee of dat werkelijk kon, maar dat was mijn diepe wens. (Ja, ik was een gekke tiener en ik ben een raar mens gebleven...). Ik was ongeveer tien jaar toen ik voor het eerst van de Wereldraad vernam. Op pagina 2 van *Trouw*, dat toen nog standaard het nieuws uit de kerken bevatte, stond uitgebreid beschreven dat het Leger des Heils het lidmaatschap van de Wereldraad had opgezegd. Ik weet het niet precies meer, maar volgens mij was dat omdat de Wereldraad zich al te politiek had uitgelaten over de vrijheidsstrijd in Angola destijds. Natuurlijk kan ik het als kind van tien nauwelijks zo gedacht hebben, maar juist dat spannende kruispunt van kerk en wereld heeft toen beslist al mijn aandacht getrokken, hoe jong ik ook was.

Sinds ik 15 was zijn er bijna 35 jaren verstreken. De Raad is plaatselijk, landelijk en wereldwijd altijd in beeld gebleven, de laatste twintig jaar vooral door mijn (vrijwilligers)werk voor de christelijke LHBT+-beweging, in Nederland en in Europa. Op 21 mei 2018 vierde de Nederlandse Raad van Kerken zijn vijftigjarig bestaan. Ik baande mij die dag over zonovergoten terrassen met zomers geklede mensen een weg in de richting van de Joriskerk in Amersfoort waar de viering plaatsvond, en ik dacht even: 'Had ik niet aan het strand moeten liggen...?' Bij binnenkomst in de kerk verdween die vraag echter als sneeuw voor de zon bij de mooie klanken van koor 'Kavóca' uit Kampen en bij alle goede woorden. Toen ik de uitnodiging voor de viering ontving, had ik, eerlijk gezegd, ook geen seconde na hoeven denken. Ik wilde er bij zijn, in de eerste plaats uit dankbaarheid. Het was niet van een leien dakje gegaan maar met de aanhoudende steun van ds. Tom Mikkers, toen secretaris van de Remonstranten, en de wijze leiding van Mgr. Joris Vercammen, de aartsbisschop van de Oud-Katholieke Kerk, waren zeventien landelijke kerken bereid op 17 mei 2011 (op IDAHOBIT Day, de jaarlijkse gedenkdag tegen homofobie, bifobie en transfobie) in de Domkerk in Utrecht een verklaring te tekenen 'tegen geweld tegen homoseksuelen'. Mede dankzij de Raad van Kerken was het een bont gezelschap van kerken: van de Zevende Dags Adventisten tot en met de Syrisch-Orthodoxe Kerk. Wereldwijd was dit nog nooit zo gebeurd. Om hun steun mogen COC Nederland en de LCC Projecten (in Marco Derks) hier ook niet onvermeld blijven. Bij deze eerste gezamenlijk stap is het voorlopig wel gebleven. Een prachtaanbod van Tom en mij om met de Raad te gaan werken aan veilige geloofsgemeenschappen voor LHBT+-personen werd niet lang daarna door het moderamen van de Raad afgewezen. Naast dankbaarheid is er daarom ook protest, hoe goed ik ook begrijp dat seksuele diversiteit en gender identiteit voor de kerken lastige onderwerpen zijn.

Als co-voorzitter van het Europees Forum voor christelijke LHBT-groepen heb ik nu vooral bemoeienis met de Wereldraad, dat wil zeggen: het Europees Forum kent een werkgroep die sinds 1998 in Harare (Zimbabwe) aanwezig is bij de bijeenkomsten van de Wereldraad. En die, inmiddels in een wereldwijde coalitie van christelijke LHBT+-organisaties, constant bewaakt dat het onderwerp seksuele diversiteit op de agenda blijft staan. Tijdens de Algemene Vergadering van de Wereldraad in Busan (Zuid-Korea) in 2013 werd een doorbraak bereikt, toen, beslist mede door de aanwezigheid van de genoemde coalitie, aangevoerd door het Europees Forum, besloten werd tot de herinstallatie van de Reference Group on Human Sexuality. Na jaren van hard werk – het is een hele uitdaging met meer dan 350 aangesloten kerken/kerkgenootschappen – zal in 2020 een studiedocument gepresenteerd worden dat de kerken moet gaan helpen in de omgang met het heikele onderwerp seksualiteit. Jaarlijks reisde en reist de werkgroep van het Europees Forum naar Genève af om de (staf)leden van de Reference Group te ontmoeten, voor een informele bespreking. De werkgroep volgt de voortgang van hun werk met belangstelling en houdt de vinger aan de pols. Ook voor deze winst ben ik dankbaar, en voor de ongekende toewijding van, de mensen van de werkgroep, die hier hun tijd in steken, zonder te weten waar het uiteindelijk toe zal leiden.

Terug naar de Joriskerk. Ik veerde op bij de woorden van ds. Iris Speckmann, die als 'jongere' sprak namens de Algemene Doopsgezinde Sociëteit. Zij raakte aan waar mijn belangstelling voor de Raad

van Kerken ooit mee begonnen was: om ons als kerken iets gelegen te laten liggen aan de zorg voor de wereld en voor de mensen, mét alle anderen van goede wil, die zich hier ook van harte voor willen inzetten. Ds. Speckmann sprak vooral over de zorg voor de aarde die zo te lijden heeft onder wat wij haar aandoen, en dat deel ik van harte met haar, maar mijn gedachten gingen – natuurlijk – ook en vooral uit naar al die miljoenen LHBT+-personen die wereldwijd zo te lijden hebben onder vooroordeel, discriminatie, uitsluiting of regelrecht geweld, soms zelfs door de staat gesanctioneerd. Niet zelden gebeurt dit met al dan niet stilzwijgende morele steun van de kerken. Wat zou ik graag, naast de concrete aandacht van de Raad van Kerken voor armoede, migranten en de zorg voor de aarde, nu ook eens de positie van de LHBT+-personen hoog op de agenda zien staan. Ligt dat nu echt zoveel gevoeliger dan genoemde, beslist even (politiek) geladen onderwerpen, die wel echt zijn opgepakt?

De Raad van Kerken is in Nederland een halve eeuw oud, en in augustus wereldwijd, zeventig jaar. Je kunt je natuurlijk afvragen wat je in deze tijd nog moet willen verwachten van een instituut als de Raad, dat, zeker in Nederland, ook is aangevreten door de toenemende ontkerkelijking en daarmee ook getroffen door een veel geringere financiële draagkracht om een dergelijk landelijk orgaan in stand te houden. In februari waren we als bestuur en staf van het Europees Forum te gast bij de Conferentie van Europese Kerken (zeg maar de Europese Raad van Kerken) in Brussel. We lunchten met de secretaris-generaal, de Fins-Orthodoxe priester Heiki Huttunen, die de Werkgroep Orthodoxie van het Europees Forum ook al eens gastvrij had ontvangen in Finland. Hij deelde een observatie die me is bijgebleven. Hij constateerde een nieuwe oecumene in individuele leden van kerken/christenen en christelijke organisaties die over allerlei oude grenzen heen samenwerken om zich in te zetten voor allerlei, vaak uitdagende samenlevingsvraagstukken. De eenheid van de kerken, die het doel was en is van de Raad, lijkt te stagneren; de aandacht verlegt zich naar waar het in het (dagelijks) leven om te doen is: werken aan humaniteit op allerlei gebieden. Huttunen vertelde dat zijn kantoor in Brussel voor ieder groot vraagstuk wel een aandachtsfunctionaris heeft (alleen niet eentje voor het vraagstuk van seksualiteit en genderidentiteit, maar dat terzijde). Het geeft te denken over wat oecumene is en waar je dat in deze tijd wellicht zou moeten zoeken. Ik moest denken aan de Europese christelijke LHBT+-beweging, waarin christenen van allerlei snit moeiteloos samenkomen om inspiratie te vinden, een community in zichzelf, die werkt aan nieuwe relaties tussen mensen en aan gerechtigheid in verhoudingen in de kerken. En zo zijn er veel meer bewegingen van christenen, mensen van goede wil, die over oude grenzen heen samenwerken om zich in te zetten voor een betere en rechtvaardige wereld, niet op zoek naar waarheid in dogma of liturgie, maar in waar geloof moet gebeuren in het leven van mensen.

En weer terug naar de Joriskerk. De voorzitter van de Raad van Kerken drs. Dirk Gudde keek met dankbaarheid terug op de afgelopen decennia, maar sprak ook van een gebrek aan onrust, de onrust van de heilige Geest die tot meer eenheid aan moet blijven zetten. Ik vond zijn woorden eerlijk en ontwapenend. Naast mijn waardering voor de Raad van Kerken wens ik de kerken toe dat genoemde heilige onrust leidt tot (meer) risico durven nemen, je uitleveren aan 'nieuwe oecumene', ook als het om gevoelige onderwerpen gaat. De eenheid van de kerken is er allereerst mee gemoeid de liefde van God, de goede boodschap van Jezus Christus te laten klinken en gebeuren in het leven van alle mensen, verstaanbaar voor alle mensen, in hun eigen 'taal'. Dan wordt het weer Pinksteren.

Allemaal gedachten die bij me opkwamen tijdens en na de mooie viering in de Joriskerk in Amersfoort. Raad van Kerken Nederland, van harte gefeliciteerd. Op naar (nog) meer en nieuwe oecumene!

ds. Wielie Elhorst